

89

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ ORAZ ZDROWIA

z dnia 1 kwietnia 1953 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów.

Na podstawie art. 2 ust. 1 lit. a) i c) oraz ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. Nr 35, poz. 325) oraz art. 2 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu (Dz.U. Nr 78, poz. 676) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy wstępne.

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych w zakładach pracy przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów, przy przewożeniu przy pomocy ręcznie poruszanych wózków bez szyn, wózków na szynach i taczek oraz przy podnoszeniu ciężarów przy pomocy ręcznie poruszanych dźwigów lub wciągarek.

II. Przepisy ogólne transportu ręcznego.

§ 2. Dźwiganie i przenoszenie przez jednego pracownika przedmiotów, których ciężar przekracza 50 kg, jest zabronione.

§ 3. 1. Wspólne dźwiganie i przenoszenie ciężarów przekraczających 750 kg dozwolone jest tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy względy techniczne nie pozwalają na użycie siły mechanicznej. Powinno być ono dokonywane pod nadzorem i z zachowaniem postanowień § 20.

2. Przepis ust. 1 powinien być stosowany również przy dźwiganiu i przenoszeniu przedmiotów o mniejszym ciężarze, jeżeli kształt lub rodzaj takich przedmiotów utrudnia w sposób niebezpieczny ręczne ich przenoszenie.

§ 4. 1. Stałe zatrudnianie pracownika w ciągu jednej zmiany przy przenoszeniu ładunków ręcznie lub na plecach, choćby o ciężarze dozwolonym, lecz na odległość ponad 25 m lub na wysokość ponad 4 m, jest zabronione.

2. W przypadkach wyjątkowej konieczności technicznej dopuszczalne jest przenoszenie dorywcze ładunków o ciężarze 50 kg na odległość ponad 25 m przez jednego pracownika, pod warunkiem jednak, że odległość ta nie będzie przekraczać 75 m oraz że pracownik będzie zaopatrzony w odpowiedni sprzęt pomocniczy.

§ 5. Zabronione jest zatrudnianie przy transporcie ręcznym osób, których stan zdrowia nie pozwala na ten rodzaj pracy, a w szczególności osób głuchych, niemych, o słabym wzroku, epileptyków, umysłowo upośledzonych, o poważnych schorzeniach serca, cierpiących na przepuklinę.

§ 6. Pracownicy przyjmowani do pracy przy transporcie ręcznym powinni być poddani badaniu lekarskiemu przed przyjęciem do pracy, a po przyjęciu — badaniom kontrolnym co najmniej raz na rok.

§ 7. Pracownicy zatrudnieni przy transporcie ręcznym powinni być należycie przeszkoleni przez personel inżynieryjno-techniczny zakładu co do sposobów bezpiecznego i nieszkodliwego dla zdrowia wykonywania tej pracy.

§ 8. 1. Transport zespołowy powinien odbywać się pod nadzorem pracownika doświadczonego i fachowego, wyznaczonego w tym celu przez kierownictwo zakładu.

2. Transport zespołowy powinien odbywać się po uprzednim doborze pracowników pod względem wieku, wzrostu i siły.

3. Pracownicy, którzy przenoszą materiały niebezpieczne (wybuchowe, palne, żrące), powinni być przed rozpoczęciem pracy pouczeni o sposobie jej wykonania oraz o grożącym niebezpieczeństwie.

§ 9. Pracownikom, którzy przenoszą zespołowo przedmioty o ciężarze ponad 300 kg, należy wydać do używania przy pracy pasy, liny lub inny odpowiedni sprzęt ułatwiający tę pracę i zapewniający jej bezpieczeństwo.

§ 10. Wszystkie urządzenia pomocnicze do transportu ręcznego, jak pochylnie, legary, uchwyty, nosze lub inny sprzęt, powinny być utrzymane w stanie całkowitej sprawności i podlegać okresowej kontroli, dokonywanej przez personel inżynieryjno-techniczny zakładu.

§ 11. 1. Wózki, taczki i inne środki ręcznego transportu kołowego powinny być w stanie pełnej sprawności i używalności i podlegać codziennej kontroli.

2. Wózki, taczki i inne środki ręcznego transportu kołowego, uszkodzone w czasie pracy, powinny być niezwłocznie wycofane.

§ 12. Tory i torowiska powinny być utrzymywane w należyłym stanie i sprawdzane codziennie, a co 3 miesiące powinny podlegać gruntownej kontroli.

§ 13. Dźwigniki, wciągarki, liny i łańcuchy powinny być w stanie stałej sprawności i podlegać okresowej kontroli.

§ 14. Pracownicy przenoszący przedmioty o ostrych krawędziach lub o powierzchni chropowatej powinni być zaopatrzeni w odpowiednie rękawice ochronne lub dłońce.

§ 15. Pracownicy przenoszący przedmioty na ramionach powinni być zaopatrzeni w naramienniki ochronne, zapobiegające odgnieceniom i skaleczeniom ramion.

§ 16. Pracownicy zatrudnieni przy przenoszeniu przedmiotów trujących, zakażonych, cuchnących lub silnie pyłących powinni być zaopatrzeni w odpowiednią odzież, ochraniającą ich ciało od zetknięcia się z tymi przedmiotami, a w razie potrzeby ponadto w maski gazowe lub respiratory przeciwpyłowe i okulary ochronne.

§ 17. Pracownicy przenoszący naczynia o zawartości ciekłej, gorącej, trującej lub żrącej powinni być zaopatrzeni w zależności od wykonywanej pracy w rękawice ochronne i buty gumowe, a w razie potrzeby również w odpowiednią odzież ochronną i w okulary.

§ 18. W zakładach pracy, w których odbywa się stały transport materiałów o własnościach trujących lub zakaźnych, należy urządzić szatnie i umywalnie dla pracowników zatrudnionych przy tej pracy, oddzielone od szatni i umywalni przeznaczonych dla innych pracowników.

III. Przepisy szczególne transportu ręcznego.

1. Transport przedmiotów długich.

§ 19. Zabronione jest przenoszenie przez jednego pracownika przedmiotów, których długość wynosi ponad 4 m, a ciężar ponad 30 kg.

§ 20. Przedmioty o długości powyżej 4 m i o ciężarze powyżej 30 kg mogą być przenoszone przez odpowiednią liczbę pracowników, nie mniejszą jednak niż 2, z tym aby na jednego pracownika przypadła ciężar do:

- 1) 50 kg, gdy praca ma charakter dorywczy i odległość przenoszenia nie przekracza 25 m;
- 2) 45 kg, gdy praca ma charakter dorywczy, a odległość przenoszenia przekracza 25 m, lub gdy praca ma charakter stały, a odległość przenoszenia nie przekracza 25 m;
- 3) 40 kg, gdy praca ma charakter stały, a odległość przenoszenia wynosi od 25 m do 75 m.

§ 21. Do przenoszenia przedmiotów długich i ciężkich należy w miarę technicznej możliwości stosować specjalne kleszcze i inne urządzenia, pozwalające na transport takich przedmiotów z możliwie najmniejszym unoszeniem ich ponad poziom.

§ 22. W przypadku przenoszenia na ramionach przedmiotów długich i ciężkich należy przestrzegać, aby pracownicy:

- 1) wkładali ciężar na ramiona i opuszczali ten ciężar jednocześnie i na komendę;

- 2) przenosili ciężar na ramionach jednoimiennych (lewych lub prawych), tak aby wszyscy pracownicy znajdowali się po jednej stronie ciężaru;

- 3) używali przy przenoszeniu naramienników określonych w § 15.

2. Transport przedmiotów w bardzo ciężkich i o dużych rozmiarach.

§ 23. 1. Ręczne przenoszenie ciężarów od 500 kg do 750 kg powinno odbywać się pod fachową kontrolą przy zachowaniu szczególnej ostrożności oraz przy zastosowaniu specjalnego sprzętu pomocniczego, jak: pasy, liny, drągi lub kleszcze.

2. Przy przenoszeniu wyżej wymienionych ciężarów mają zastosowanie postanowienia § 20, określające dopuszczalne obciążenie przypadające na jednego pracownika.

§ 24. Przy zespołowym przenoszeniu odstęp między pracownikami powinny wynosić co najmniej 0,75 m.

§ 25. Przenoszenie przedmiotów krótkich, lecz ciężkich, powinno być wykonywane przy pomocy pasów i drągów przez kilku pracowników z każdej strony przenoszonego przedmiotu i z zachowaniem odstępu co najmniej 0,75 m pomiędzy poszczególnymi drągami lub pasami.

§ 26. Zabronione jest ręczne przenoszenie przedmiotów, których środek ciężkości po ustawieniu w pozycji do podnoszenia i po podniesieniu znajdowałby się powyżej połowy wysokości przedmiotu.

§ 27. 1. Zabronione jest przenoszenie ręczne przedmiotów o dużych rozmiarach przez pomieszczenia, schody, korytarze lub drzwi zbyt ciasne i wąskie w stosunku do rozmiarów tych przedmiotów.

2. Odstęp pomiędzy pracownikami przenoszącymi przedmiot ręcznie a ścianami pomieszczeń powinien wynosić co najmniej 0,45 m, odległość zaś najdalej sięgających punktów obrysu przedmiotu przenoszonego od stropu lub znajdujących się pod nim przedmiotów powinna wynosić po podniesieniu przedmiotu co najmniej 0,30 m.

3. W pomieszczeniach lub przejściach nie odpowiadających warunkom określonym w ust. 1 i 2 przedmiot należy przesunąć przy pomocy rolek, lin i innych urządzeń pomocniczych. Przy pracy tej zabronione jest przebywanie osób pomiędzy przesuwającym przedmiotem a ścianami pomieszczenia lub futrynami drzwi.

3. Transport skrzyń, beczek i worków.

§ 28. 1. Skrzynie i worki powinny być, o ile na to pozwalają ich rozmiary, przewożone na specjalnych wózkach.

2. Beczki powinny być, o ile na to pozwalają ich rozmiary, przetaczane przy pomocy skonstruowanych do tego celu urządzeń.

§ 29. Zabronione jest przetaczanie przez jednego pracownika beczek o ciężarze ponad 300 kg.

§ 30. Skrzynie, worki i beczki o ciężarze do 50 kg mogą być przy stałej pracy przenoszone przez jednego pracownika, lecz jedynie na odległość do 25 m, natomiast na większe odległości przez dwóch pracowników.

§ 31. Zabronione jest przetaczanie po pochylni przez jednego pracownika beczek o ciężarze ponad 50 kg.

§ 32. Pracownicy toczący beczki po legarach powinni znajdować się z boku legarów, nie zaś pomiędzy nimi.

§ 33. Zabronione jest przetaczanie ręczne beczek po pochylniach stromych o kącie nachylenia ponad 30°. Czynność ta powinna być dokonywana jedynie przy za-

stosowaniu lin lub innych urządzeń, zapewniających jej bezpieczne wykonanie.

§ 34. Zabronione jest stałe przenoszenie przez jednego pracownika worków, beczek i skrzyń o ciężarze ponad 30 kg po schodach lub pochylniach na wysokość wyższą niż 4 m.

§ 35. Zabronione jest przenoszenie przez jednego pracownika skrzyń, worków lub beczek po pochylniach o kącie nachylenia ponad 45° oraz po schodach o kącie nachylenia ponad 60°, nie odpowiadających przepisowym normom budowlanym lub przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy.

4. Transport materiałów gorących, żrących, pyłących i wybuchowych.

§ 36. Do transportu ręcznego stopionego metalu, materiałów wybuchowych oraz butli z gazami sprężonymi mają zastosowanie odpowiednie przepisy specjalne.

§ 37. Materiały ciekłe o właściwościach szkodliwych dla zdrowia lub gorące, których ciężar wraz z naczyniem i uchwytem przewyższa 25 kg, nie mogą być przenoszone przez jednego pracownika.

§ 38. Naczynia otwarte, zawierające materiały o właściwościach szkodliwych dla zdrowia lub gorące, powinny posiadać zabezpieczenia, zapobiegające pryskaniu ich zawartości na zewnątrz, oraz odpowiednie uchwyty, umożliwiające bezpieczne trzymanie bezpośrednio naczyn lub włożenie w uchwyty odpowiednich nosideł; powierzchnia cieczy w tych naczyniach powinna znajdować się co najmniej o 15 cm poniżej brzegu naczynia.

§ 39. 1. Balony szklane z kwasami lub innymi cieczami żrącymi powinny być przewożone na specjalnych wózkach.

2. W wyjątkowych przypadkach balony z kwasami lub innymi cieczami mogą być przenoszone w mocnych koszach o mocnych i nie uszkodzonych uchwytach.

§ 40. Balonów z kwasami lub innymi cieczami żrącymi nie wolno przenosić na plecach lub przed sobą.

5. Transport ręczny przedmiotów drobnych.

§ 41. Przedmioty drobne powinny być przenoszone nie luzem, lecz w opakowaniu choćby prowizorycznym, w pojemnikach lub workach.

§ 42. W stosunku do przenoszenia przedmiotów drobnych obowiązują przepisy §§ 30, 34 i 35.

IV. Transport przy pomocy poruszanych ręcznie wózków szynowych lub bezszynowych oraz taczek.

1. Drogi komunikacyjne.

§ 43. Drogi komunikacyjne, przeznaczone do transportu przy pomocy wózków poruszanych ręcznie nie po szynach, powinny być dostatecznie szerokie i posiadać powierzchnię twardą, równą i gładką.

§ 44. Jeżeli drogi komunikacyjne przechodzą w budynkach po podłogach, podłogi powinny być zbudowane tak, aby nie uległy zniszczeniu pod wpływem ciężarów przewożonych na wózkach.

§ 45. Na drogach komunikacyjnych nie mogą znajdować się jakiegokolwiek przedmioty utrudniające bezpieczny transport wózkami lub taczkami.

§ 46. Szerokość dróg przeznaczonych do przewożenia wózkami przy ruchu jednokierunkowym powinna być o 60 cm większa niż szerokość naładowanego wózka, przy ruchu zaś dwukierunkowym o 90 cm większa niż podwójna szerokość naładowanego wózka.

§ 47. 1. Jeżeli drogi zbudowane są z desek, deski powinny być układane równo końcami ku sobie, tak aby

w stykach nie powstawały progi; pod miejscem styków należy podkładać zagłębione w ziemi podkładki drewniane, a deski przybijając do nich gwoździami, na zakrętach zaś układać rozszerzenia wykonane z kątowników drewnianych.

2. Grubość desek użytych do budowy drogi powinna wynosić co najmniej 4 cm.

§ 48. Drogi komunikacyjne dla taczek i wózków należy oczyszczać stale z błota, śniegu i lodu.

§ 49. Jeżeli drogi z desek dla taczek są wzniesione nad poziom, np. na mostkach lub na kozłach, szerokość ich powinna wynosić co najmniej 1 m. Drogi powinny posiadać krawężniki o wysokości co najmniej 0,15 m i oporęczenie o wysokości 1,10 m.

§ 50. Drogi komunikacyjne dla wózków bez szyn nie powinny posiadać pochylenia większego niż 5‰.

§ 51. Zabronione jest wtaczanie wózków na odległość ponad 200 m na pochylenie większe niż 3‰.

§ 52. Drogi dla taczek wolno układać z pochyleniem nie większym niż 10‰.

§ 53. Drogi, po której ma być przewożony ciężar ponad 500 kg, należy poddać przed rozpoczęciem transportu oględzinom przez personel inżyniersko-techniczny; przewożenia należy dokonywać pod stałym nadzorem.

2. Ogólne przepisy dla wózków.

§ 54. Wózki-wywrotki powinny posiadać sprawnie funkcjonujące urządzenia celem zabezpieczenia przed przypadkowym przechyleniem się koleb lub skrzyń.

§ 55. Wózki na szynach oraz wózki bez szyn używane na pochyleniach powinny posiadać sprawnie działające hamulce.

§ 56. 1. W skład zestawów wózków na szynach powinny wchodzić wózki zaopatrzone w hamulce w liczbie gwarantującej szybkie zatrzymywanie pociągu.

2. Wszystkie wózki wchodzące w skład zestawu powinny być spięte.

§ 57. 1. Zabronione jest ładowanie wózków tak, aby ładunek wystawał poza obrys wózka lub podstawki i przysłaniał pole widzenia.

2. W przypadkach szczególnej konieczności można odstąpić od wymagań ust. 1 pod warunkiem, że praca będzie się odbywała pod specjalnym nadzorem.

§ 58. Wózki-wywrotki powinny posiadać urządzenia do przymocowywania wózków do szyn w czasie przechylania koleby.

§ 59. Pracownicy przesuwający wózki powinni popychać je z boku lub z tyłu przy narożnikach.

3. Wózki bez szyn.

§ 60. Wózki bez szyn powinny w miarę technicznej możliwości posiadać koła ogumione.

§ 61. 1. Dopuszczalny ciężar ładunku przesuwanego po terenie poziomym po powierzchni twardej nie powinien przekraczać 400 kg na osobę, nie licząc ciężaru wózka.

2. Przy przesuwaniu wózków na odległość większą niż 250 m, jak również po pochyleniach większych niż 2‰ ciężar ładunku nie powinien przekraczać 300 kg na osobę.

§ 62. Wózki dwukołowe powinny posiadać urządzenia do unieruchamiania kół w czasie, gdy wózek wraz z ciężarem jest przechylony.

§ 63. Rękojeści wózków dwukołowych powinny posiadać ochraniacze dłoni.

§ 64. Przy ładowaniu wózków dwukołowych należy umieszczać przedmioty cięższe niżej i ułożyć ładunek tak, aby się nie chwiały i nie spadały z wózka.

4. W ó z k i n a s z y n a c h .

§ 65. Dopuszczalne pochylenie torów nie powinno być większe niż 4‰.

§ 66. 1. Dopuszczalny ciężar ładunku przesuwanego na wózku na szynach po terenie poziomym nie powinien przekraczać 500 kg na osobę, nie licząc ciężaru wózka.

2. Przy przesuwaniu wózków na odległość większą niż 500 m ciężar ładunku nie powinien przekraczać 450 kg na osobę.

3. Przy przesuwaniu wózków po pochyleniach większych niż 2‰ ciężar ładunku nie powinien przekraczać 350 kg na osobę.

§ 67. Odległość między pojedynczymi wózkami na pochyleniach szyn powinna wynosić co najmniej 25 m, a pomiędzy zestawami złożonymi z kilku lub kilkunastu wózków — co najmniej 50 m.

§ 68. Ponadto do wózków na szynach stosuje się wszystkie obowiązujące przepisy dla wąskotorowych kolej zakładowych i wózków silnikowych.

5. T a c z k i .

§ 69. Rękojeści taczek powinny posiadać metalowe ochraniacze dłoni oraz szelki do podwieszania rękojeści na ramionach.

§ 70. Dopuszczalny ciężar przewożony na taczkach po nawierzchni twardej powinien wynosić najwyżej 100 kg nie licząc ciężaru taczek, po nawierzchni zaś miękkiej — 75 kg.

§ 71. Taczek nie wolno ładować ponad ich wytrzymałość, a ciężar należy na nich umieszczać w sposób zapewniający równowagę.

V. Dźwigniki i wciągarki.

1. D ź w i g n i k i .

§ 72. Krążki, wielokrążki i wciągarki ślimakowe powinny być w sposób pewny przymocowane do miejsca podwieszenia.

§ 73. Zabronione jest zawieszanie krążków, wielokrążków i wciągników ślimakowych na belkach, hakach i dźwigarach o nie sprawdzonej wytrzymałości.

§ 74. Wszystkie dźwigniki powinny posiadać wyraźne oznaczenie ich dopuszczalnej nośności.

§ 75. Trójnogi, używane do podwieszania krążków, wielokrążków lub dźwigników powinny być przymocowane w sposób trwały do podstawy lub podłoża.

§ 76. Osie krążków powinny być tak przymocowane, aby nie mogły zmieniać swego położenia przez przesuwanie lub obrót.

§ 77. Krążki powinny być tak wykonane, aby zakleszczenie liny było niemożliwe.

§ 78. Średnica krążków nie powinna być mniejsza niż dziesięciokrotna średnica lin. Dla wielokrążków średnica krążków nie powinna być mniejsza niż siedmiokrotna średnica liny.

2. W c i a g a r k i .

§ 79. Korpusy wciągarek powinny być w sposób pewny przymocowane do podłoża.

§ 80. Bębny stałe powinny być silnie i pewnie zaklinowane na wale; bębny osadzone luźno powinny być w sposób pewny połączone z kołem zębatym przy pomocy śrub.

§ 81. Krawężniki bębna powinny mieć takie wymiary, aby przy pełnym nawinięciu liny lub łańcucha wystawały ponad górną warstwę co najmniej na wysokość dwukrotnej średnicy liny lub na dwukrotną szerokość łańcucha.

§ 82. Przy pełnym rozwinięciu liny lub łańcucha nie powinno pozostawać na bębnie mniej niż 1½ zwoja.

§ 83. Wciągarki powinny być zaopatrzone w hamulce (korby) bezpieczeństwa oraz w urządzenia uniemożliwiające ruch wsteczny wału lub bębna.

3. L i n y i łańcuchy.

§ 84. Zabronione jest używanie uszkodzonych lin i łańcuchów.

§ 85. Zabronione jest używanie lin łączonych na odcinkach, które mogą wejść na krążek lub bęben.

4. P o d n o s z e n i e c i e ż a r ó w .

§ 86. 1. Współczynnik bezpieczeństwa dla lin nie powinien być mniejszy niż 10.

2. Współczynnik bezpieczeństwa dla łańcuchów nie powinien być mniejszy niż 3.

§ 87. Ciężary powinny być zamocowane do haków silnie w taki sposób, aby nie mogły zmieniać swojego położenia.

§ 88. Do podwieszania ciężarów nie wolno używać lin lub łańcuchów o nie sprawdzonej wytrzymałości.

§ 89. Podnoszenie lub opuszczanie ciężarów powinno być poprzedzone sygnałem ostrzegawczym.

§ 90. Przebywanie osób pod zawieszonym ciężarem jest zabronione.

VI. Przepisy końcowe.

§ 91. Kierownictwo zakładu pracy stosujące stale rodzaje transportu, których dotyczy niniejsze rozporządzenie, powinno opracować szczegółową instrukcję wykonywania czynności tego transportu, zgodną z postanowieniami niniejszego rozporządzenia, i zaznajomić z nią pracowników, zatrudnionych przy odpowiednich rodzajach transportu.

§ 92. Tekst niniejszego rozporządzenia lub odpowiednie wyciągi z niego powinny być podane do wiadomości pracowników przez wywieszenie w miejscach dostępnych i utrzymywane stale w stanie czytelnym.

§ 93. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
St. Zawadzki

Minister Zdrowia: J. Sztachelski